

Innhold

Forord	5
DEL I	
OVERSIKT OVER AVFALLSRETTE	17
Kapittel 1	
Hva er «avfallsrett»?	19
1.1 Avfallsets dilemma – problem eller ressurs?	21
1.2 Fremstillingens struktur	23
Kapittel 2	
Oversikt over avfallsretten	25
2.1 Grunnprinsippene for hvordan avfallssystemet virker.	25
2.2 Formål og hensyn bak avfallslovgivningen	29
2.2.1 Betydningen av formålsbetraktninger og forholdet til EUs avfallsrett.	31
2.2.2 Hensynet til kontroll med avfallsstrømmen.	33
2.2.3 Førre-var-prinsippet	34
2.2.4 Forurensere skal betale-prinsippet.	37
2.3 Grensen mellom avfall og forurensning	39
2.4 Oversikt over norske avfallsregler.	44
2.5 Forholdet mellom norsk og europeisk avfallsrett	49
2.5.1 Rammedirektivet for avfall	54
2.5.1.1 Rammedirektivet – unntak fra virkeområdet.	56
2.5.1.2 Rammedirektivets vedlegg.	60
2.5.2 Forholdet mellom rammedirektivet og andre direktiver.	61
2.5.3 Forholdet mellom rammedirektivet for avfall (2008/98/EF) og forurensningsloven	62
2.5.4 Gjenvinningsmålene i rammedirektivet for avfall	63
2.6 Hvor gjelder det norske avfallsregelverket?	67

2.6.1	Særlig om avfall fra «offshorevirksomhet»	69
2.6.2	Særlig om avfall fra skip	75

DEL II

DEFINISJONER OG BEGREPER	81
------------------------------------	----

Kapittel 3

Grunnleggende definisjoner og begreper innen avfallsretten	83
3.1 Begrepene husholdningsavfall, spesialavfall og farlig avfall. . .	84
3.2 Husholdningsavfall og næringsavfall	87
3.3 Spesialavfall – uhåndterlig eller farlig	91
3.4 Introduksjon til regelverket for farlig avfall	94
3.5 Farlig avfallsdefinisjonen – et «tosporet» system.	95
3.5.1 Spor 1 – Anvendelse av den europeiske avfallslisten . .	97
3.5.2 Spor 2 – Vurdering av farlige egenskaper (speilinn ganger mv.)	101
3.5.2.1 Klassifisering basert på farlige egenskaper (vedlegg 2 nr. 2).	102
3.5.2.2 Klassifisering basert på grenseverdier (vedlegg 2 nr. 3).	104
3.5.3 Avfallsbesitters undersøkelsesplikt ved klassifisering av farlig avfall.	105
3.5.4 Skjematisk oversikt over klassifisering av farlig avfall.	108
3.5.5 Hva og hvordan måler man farlig avfall?	111
3.5.5.1 Hva måler man på?	111
3.5.5.2 Hvordan måles farlig avfall?	113
3.5.6 Konsekvensen av at noe er farlig avfall	114
3.6 Aktørene i behandlingsskjeden av avfall.	116
3.6.1 Innledning.	116
3.6.2 Avfallsprodusent	116
3.6.3 Avfallsbesitter	121
3.6.4 Avfallsmegler og avfallsforhandler	125
3.7 Begrepsforvirringen i avfallsretten	129
3.8 Hva er «håndtering» av avfall?	131
3.9 Hva er «behandling» av avfall?	134
3.9.1 Hva er nyttiggjøring/gjenvinning («recovery»)?	139
3.9.1.1 Hva er materialgjenvinning?	145
3.9.1.2 Hva er «recycling» (resirkulering)?	146
3.9.1.3 Hva er «tilbakefylling» (backfilling)?	147

3.9.2	Hva er «sluttbehandling» (disposal)?	151
3.10	Hva er «ombruk» (re-use)?	155
3.11	Sammenhengen mellom begrepene	157
DEL III		
GRUNNKRAVENE VED HÅNTERING AV AVFALL		159
Kapittel 4		
Grunnleggende krav ved avfallshåndtering		161
4.1	Krav til forsvarlig behandling av avfall	161
4.1.1	Forsvarlig behandling av avfall – oversikt over dommer	166
4.1.2	Generelle utgangspunkter	169
4.1.3	Skjerpene momenter	173
4.1.3.1	Mangelfull kartlegging av forurensningsrisiko og sviktende rutiner	174
4.1.3.2	Særskilte faremomenter	178
4.1.4	Oppsummering av kravet til forsvarlig håndtering av avfall	182
4.2	Blande- og uttynningsforbud for farlig avfall	183
4.2.1	Nærmere om blandeforbudet	184
4.2.2	Blande- og uttynningsforbudet i norsk rett	187
4.3	Krav til tillatelse ved avfallsbehandling	189
4.3.1	Krav til tillatelse i EUs avfallsrett	191
4.3.2	Hovedregelen om krav til tillatelse i norsk rett	193
4.3.2.1	Kravet om tillatelse til avfallsbehandling i forurensningsloven § 29	193
4.3.2.2	Unntak fra hovedregelen – håndtering og behandling som vilkår for tillatelse	197
4.3.2.3	Særlig om tillatelse til håndtering av farlig avfall	198
4.3.3	Krav om tillatelse – forholdet mellom norsk og europeisk avfallsrett	200
4.3.4	Krav til registrering	201
4.4	Krav om finansiell sikkerhet	204
4.5	En eller flere avfallsfraksjoner?	207
4.5.1	Plikt til å skille ut farlige stoffer fra avfallet?	207
4.5.2	En eller flere avfallsfraksjoner?	209
4.6	Opplysningsplikt om avfallets egenskaper?	211

DEL IV

BEHANDLINGSKJEDEN FOR AVFALL.	215
---------------------------------------	-----

Kapittel 5

Steg 1 – avfall oppstår (avfallsdefinisjonen)	217
5.1 Innledning	217
5.1.1 Oversikt over dommer fra EU-domstolen	218
5.2 De rettslige utgangspunktene for avfallsdefinisjonen.	223
5.2.1 Hva er en løseobjekt eller et objekt?	226
5.3 Kjernen av avfallsdefinisjonen – begrepet «kassere» (discard)	230
5.3.1 Relevante momenter i vurderingen av om noe er <i>kassert</i>	232
5.3.1.1 Utgjør avfallet en økonomisk byrde for avfallsbesitter?	234
5.3.1.2 Undergis gjenstanden eller stoffet en sluttbehandlings- eller gjenvinningsprosess?	235
5.3.1.3 Hvordan er avfallet blitt generert (oppstått)?	236
5.3.1.4 Påtenkt bruk av gjenstanden eller stoffet (egnethet)	237
5.3.1.5 Usikkerhet om avfallet vil få en miljøforsvarlig behandling.	241
5.3.1.6 Gjenstandens art	242
5.4 Momenter som ikke er relevante for vurderingen	243
5.4.1 Stoffet eller gjenstanden har økonomisk verdi.	243
5.4.2 Stoffet eller gjenstanden kan nyttiggjøres (gjenvinnes) eller representerer ikke en fare for helse og miljø	244
5.5 Biprodukter	246
5.5.1 Integrert del av produksjonsprosessen.	248
5.5.2 Direkte bruk	251
5.5.3 Lovlig bruk	254
5.5.4 Ikke risiko for helse eller miljøforstyrrelse.	255
5.5.5 Sikkerhet for utnyttelsen	257
5.6 Oppsummering biprodukt	261
5.7 Grensesnittet mellom produkt og avfall	262
5.8 Rettslig konsekvens av at noe er avfall	264
5.8.1 Konsekvenser for avfallsbesitter	265
5.8.2 Konsekvenser for offentlige myndigheter	266

Kapittel 6

Steg 2 – lagring av avfall.	267
6.1 Krever lagring av avfall tillatelse?	268
6.1.1 Tillatelse til lagring i EUs avfallsrett	268
6.1.2 Tillatelse til lagring i norsk avfallsrett	270
6.2 Generelle krav til lagring av avfall	271
6.2.1 Krav til forsvarlig lagring	271
6.2.2 Lagring av avfall hvor klassifiseringen av avfallet er usikker	275
6.2.3 Blandingsforbudet for farlig avfall	275
6.2.4 Krav til merking og emballering av farlig avfall	276
6.2.5 Når lagring blir til deponi	277
6.3 Spesifikke krav til lagring av avfall i avfallsforskriften	279
6.4 Spesifikke krav til lagring i annet regelverk.	279
6.4.1 Lagring av flytende avfall	280
6.4.2 Krav til lagring av avfall med spesifikk farerisiko	280
6.4.3 Storulykkeforskriften	281

Kapittel 7

Steg 3 – levering av avfall	283
7.1 Husholdningsavfall – leveringsplikt	283
7.1.1 Forsøplingsforbudet som leveringsplikt.	285
7.1.2 Kommunens kompetanse til å gi pålegg om opprydning	288
7.1.3 Opprydning av eierløst avfall	293
7.2 Næringsavfall – leveringsplikt.	294
7.2.1 Leveringsplikten ved levering til lovlig avfallsanlegg	296
7.2.2 Oppfyllelse av leveringsplikten ved gjenvinning	300
7.2.3 «Befriende virkning» – den rettslige konsekvensen av at leveringsplikten er oppfylt	302
7.3 Når må næringsavfall leveres?	304
7.4 Plikten til å gi opplysninger om farlig avfall (deklarerings av farlig avfall)	305
7.4.1 Husholdningenes opplysningsplikt ved levering av farlig avfall.	305
7.4.2 Næringsdrivendes opplysningsplikt (deklarasjon av farlig avfall)	306

Kapittel 8

Steg 4 – eksport av avfall	310
8.1 Innledning	311
8.1.1 Hvordan virker systemet med grensekryssende transport av avfall?	312
8.2 De generelle prinsippene som ligger til grunn for transportforordningen	314
8.2.1 Oversikt over oppbyggingen av transportforordningen.	315
8.2.2 Oversikt over dommer fra EU-domstolen	317
8.2.3 Oversikt over retningslinjer med betydning for regelverket	320
8.3 Virkeområdet til transportforordningen	324
8.4 Skillet mellom grønnlistet (ikke-meldepliktig) og oransjelistet avfall (meldepliktig)	327
8.5 Hvem er melder (notifier)?	332
8.6 Skillet mellom avfallseksport innad i EU og avfallseksport ut av EU (tredjeland)	336
8.6.1 Avfallseksport innenfor EU	337
8.6.1.1 Hovedregelen – eksport av oransjelistet (meldepliktig) avfall til sluttbehandling og avfall til gjenvinning	338
8.6.1.2 Unntaket – grønnlistet avfall til gjenvinning (ikke-meldepliktig avfall)	345
8.6.2 Avfallseksport til tredjeland som er tilsluttet OECD-vedtaket	346
8.6.2.1 Eksport av avfall til tredjeland som er tilsluttet OECD-vedtaket, og som skal til gjenvinning	347
8.6.3 Avfallseksport til tredjeland som ikke er tilsluttet OECD-vedtaket	349
8.6.4 Oppsummering av reglene for eksport ut av EU-området (tredjeland)	352
8.6.5 Tolldeklarerering	353
8.7 Protester og betingelser ved avfallstransport	353
8.7.1 Vilkår for avfallstransport.	355
8.7.2 Systemet for protester mot grensekryssende avfallstransport.	356
8.7.2.1 Grunnlagene for protest ved avfall til sluttbehandling (art. 11)	357
8.7.2.2 Grunnlagene for protest ved avfall til gjenvinning (art. 12)	362

8.8	Konsekvensen av at avfallet blir nektet transitt (take-back) ..	366
8.9	Ulovlig avfallseksport	368
8.10	Oppsummering.	374
Kapittel 9		
Steg 5 – innsamling av avfall	377
9.1	Innledning	378
9.2	Innsamling av husholdningsavfall	380
9.2.1	Innsamling av farlig avfall fra husholdningene	382
9.2.2	Hva kan kommunene vedta forskrifter om?	385
9.2.3	Avfallsgebyr	389
9.2.4	Hvilke avfallstjenester er «lovpliktige»?	393
9.2.5	Prinsipper for beregning av avfallsgebyr	396
9.2.6	Kommunens skatteplikt for konkurranseutsatte avfallstjenester	397
9.2.7	Krysssubsidiering	400
9.2.8	Forholdet til EU-retten	401
9.3	Nærmere om innsamling av biologisk avfall (bio-waste).	403
9.4	Innsamling av næringsavfall	405
9.5	Produsentansvarsordninger.	406
9.5.1	Generelle krav til produsentansvarsordninger	408
9.5.2	Krav til informasjon om produsentansvarsordninger	409
9.5.3	Spesifikke krav til produsentansvarsordningen	410
9.5.4	Krav til produsentens økonomiske ansvar for avfallsfasen	411
9.5.5	Forholdet mellom minstekravene i rammedirektivet og norsk rett	412
9.6	Andre innsamlingsordninger	413
9.7	Krav til registrering ved innsamling av avfall	413
Kapittel 10		
Steg 6 – transport av avfall	415
10.1	Krav til transport i avfallsregelverket	416
10.2	Krav til transport av avfall i annet regelverk.	418
10.3	ADR/RID-regelverket	418
10.3.1	Krav til farlig avfall i forskrift om landtransport av farlig gods	421
10.4	IMDG-regelverket	422
10.5	Registrering	423

Kapittel 11

Steg 7 – mottak av avfall	424
11.1 Kommunenes mottaksplikt for husholdningsavfall	424
11.2 Når krever mottak av avfall tillatelse?	426
11.2.1 Tillatelse til mottak av farlig avfall	426
11.2.1.1 Unntaket fra krav om tillatelse til mottak av farlig avfall – kommunale ordninger	428
11.3 Mottak av farlig avfall og finansiell sikkerhet	429
11.4 Kontrollplikten ved avfallsmottak	432
11.4.1 Korrekt klassifisering ved mottaket	434
11.4.2 Journalføring ved mottak	436
11.4.3 Lagring av avfall ved mottaket	438

Kapittel 12

Steg 8 – behandling av avfall	439
12.1 De generelle pliktene ved behandling av avfall	442
12.2 Retningslinjer for behandling av avfall (industriutslippsdirektivet)	443
12.2.1 Beste tilgjengelige teknikker (BAT)	446
12.2.1.1 BAT for avfallsbehandling	450
12.2.2 Retningslinjer fra OECD	450
12.2.3 Andre retningslinjer	451
12.2.4 Hva slags avfallsvirksomhet omfattes av IED?	451
12.3 Deponering	452
12.3.1 Reguleringen av deponi	455
12.3.2 Hva er deponering?	459
12.3.3 Mottakskontroll ved deponier	461
12.3.4 Kostnadsdekning ved deponier	461
12.3.5 Finansiell garanti	463
12.3.6 Blande- og uttynningsforbud	463
12.3.7 Basiskarakterisering og mottak av avfall på deponi ..	464
12.4 Forbrenning av avfall	467
12.4.1 Hva er et avfallsforbrenningsanlegg?	470
12.4.2 Når er avfallsforbrenning nyttiggjøring (other recovery)?	472
12.4.3 Særlig om kommunale avfallsforbrenningsanlegg	474
12.5 Behandling av mineralavfall (gruveavfall)	474
12.6 Behandling av emballasje og emballasjeavfall	477
12.6.1 Direktivets krav til retursystem	479

12.6.2 Hva er emballasje?	481
12.6.3 Norsk gjennomføring	484
12.7 Behandling av spillolje	485
Kapittel 13	
Steg 9 – avfallet opphører å være avfall	490
13.1 Prinsippet om at avfall må behandles for å opphøre å være avfall	491
13.2 Opphørskriterier for visse avfallstyper i EUs avfallsrett	496
13.3 Spesifikke krav for avfallsfasens opphør i norsk rett.	497
DEL V	
SÆRLIGE AVFALLSRETTSLIGE PROBLEMSTILLINGER	499
Kapittel 14	
Kostnadsansvar for avfall når avfallet er levert til godkjent avfallsanlegg.	501
14.1 Utgangspunktene for vurderingen.	502
14.2 Kostnadsansvar etter forurensningsloven § 7.	506
14.2.1 Faktisk rådighet over avfallet	511
14.2.2 Avfallsprodusentens tilknytning til forurensningsfaren	512
14.2.2.1 Situasjonen når avfallet ikke er levert til lovlig avfallsanlegg	512
14.2.3 Sporbarhet av det aktuelle avfallet	513
14.2.4 Oppsummering.	514
14.3 Kostnadsansvar etter forurensningsloven § 76 mv.	515
14.4 Kostnadsansvar etter forurensningsloven § 37	517
14.5 Kostnadsansvar etter forurensningsloven § 55	518
14.5.1 Erstatningsrettslig årsakssammenheng	523
14.6 Andre grunnlag i forurensningsloven for kostnadsansvar	524
14.7 Grunnlag for kostnadsansvar på andre grunnlag enn forurensningsloven	526
Kapittel 15	
Avfallsdefinisjonen som grunnlag for erstatningsansvar	528
Lovspeil	532
Litteraturliste	536

Kildeliste	539
Proposisjoner, utredninger og stortingsmeldinger mv.	539
Veiledningsmaterieell fra forvaltningen mv.	540
Lover og forskrifter	542
Rettskilder fra EU	544
Andre EU-kilder	546
Andre internasjonale kilder	547
Kilder fra OECD	548
Register over lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)	551
Rammedirektivet for avfall.	554
Rettspraksis, vedtak og avgjørelser.	556
Stikkordregister	561